

Slovo a čin

Staří doporučovali „diligere magis facere quam loqui“; odráží se v tom zkušenost, že někteří lidé stále jen mluví, ale k pořádnému činu, ke skutečné práci se nedostanou. A tak by se mohlo zdát, že hlavní je něco udělat, ale zbytečně u toho nemluvit. Všechny zkušenosti však ukazují, že se žádná lidská společnost nemohla dost rozvinout bez řeči, bez jazyka, beze slov (a brzo poté ani bez psaných slov, bez písma, bez literatury). Naproti tomu se však velmi často ukazuje (a v minulosti ukázalo), že i slovo, promluvené v pravou chvíli, může být velkým činem. Jak tomu tedy správně rozumět? Ono totiž jde především o to, v jakém smyslu chápeme ono „loqui“: rozumíme tomu – přeloženo do češtiny – jako „mluviti“, anebo spíše jako „říkati“? Je ovšem důležité i to, co pro nás znamená sloveso „říkati“, tj. redukuje-li význam onoho říkání, tj. jeho smysl, jen na to, „co“ říká resp. „o čem“ to říká. V každém říkání, v každé „řeči“ ve smyslu „promluvě“ je vždycky také něco navíc, co nejenže nelze ‚vyslovit‘ ani ‚vypsat‘ (napsat, vytisknout atd.), ale co primárně a zásadně přesahuje i každou subjektivitu (a po mém soudu i subjektivnost), tedy co není vůbec převoditelné na žádnou danost, danou skutečnost. Právě proto lze pak mluvit o „slovu“ jako o tom, co „není“, ale co teprve (ale někdy už) přichází, co „oslovuje“, co na nás (ale nejen na naslouchající, nýbrž i na promlouvající) „apeluje“.

(Písek, 170101-1.)